

Glavna literatura:

Bajford, Jovan (2012) Staro sajmište: mesto sećanja, zaborava i sporeњa, Beograd: Beogradski centar za ljudska prava

Begović, Sima (1989) Logor Banjica 1941-1944, Beograd: Institut za savremenu istoriju

Božinović, Neda (1988) Studentkinje i diplomirane studentkinje Beogradskog univerziteta u Narodnooslobodilačkom ratu i revoluciji u: Studentkinje Beogradskog univerziteta u revolucionarnom pokretu, Beograd : Centar za marksizam

Univerziteta u Beogradu. 173-176.

Glišić Vjenceslav (ur) (1984) Beograd u ratu i revoluciji 1941-1945. Beograd: Istoriski arhiv Beograda.

Jancar-Webster Barbara (1990) Women and Revolution in Yugoslavia 1941-1945 (Women and Modern Revolution Series). Denver, Arden Press Inc.

Koljanin Milan (1986) Studenti Beogradskog univerziteta u zatvorima i logorima na području Beograda i Drugom svetskom ratu: Beogradski univerzitet u predratnom periodu, Narodnooslobodilačkom ratu i revoluciji, Beograd: Centar za marksizam Univerziteta u Beogradu. Knjiga II. 345-351.

Koljanin Milan, Represija kao sistem – logori u okupiranoj Srbiji 1941-1945.

http://starosajmiste.info/files/koljanin_represija_kao_sistem.pdf str. 167- 168. pristpljeno u decembru 2011.

Narodni heroji Jugoslavije (1975) Beograd. Mladost & Institut za savremenu istoriju. I i II.

Stojaković Gordana ur. (2002) Neda- jedna biografija. Novi Sad: Futura publikacije.

Stojaković Gordana (2007) CD- AFŽ Vojvodine 1942-1953. Novi Sad: izdanie autorke.

Žene Srbije u NOB (1975) Beograd: Konferencija Socijalističkog saveza radnog naroda Srbije i Nolit.

Muzej Banjickog logora www.mgb.org.rs/sr/stalne-postavke/banjicki-logor/album/33 (decembar 2011)

Logor Sajmište <http://www.open.ac.uk/socialsciences/semlin/sr/sajmiste-jevrejski-logor.php> (decembar 2011)

Zahvaljujemo Mirku Tepavcu za pomoć koju nam je pružio.

Autorika je koristila spisak ulica Beograda iz decembra 2011.

Women's heritage: contribution to equality in culture /
Žensko nasleđe: doprinos ravnopravnosti u kulturi

Centar za ženske studije (Zagreb), Žene u crnom (Beograd), Srpski kulturni centar Danilo Kić (Ljubljana), Centar za savremenu umjetnost (Sarajevo) i Casa internazionale delle donne di Trieste (Trst) sprovede zajednički projekt, čiji je cilj podsticanje istraživanja, očuvanja i promocije ženskog kulturnog nasledja, kao i povećanje vidljivosti ženske kulture. Projekt podrazumeva:

1. Obrazovanje u području ženskog nasledja putem organiziranja međunarodne konferencije o ženskom nasleđu i štapanju zbornika tekstova sa te konferencije, koji će se baviti politikom arhiviranja, digitalizacije tekstova i časopisa i osmišljavanjem i stvaranjem ženskih urbanih itinerara i organizacijom multimedijalnih izložbi.

2. Razmeni iskustava i izgradnju mreže među organizacijama civilnog društva. Ovaj program će se provoditi kroz devet laboratorija/ radnih sastanaka, koji će biti organizovani u pet partnerskih zemalja kao dijalozi, diskusije i javne rasprave, a koji će omogućiti trajnju saradnju i nastavak delovanja i nakon završetka projekta. Analizom dobre prakse na području izgradnje ženskih urbanih itinerara, promovisanim i revalorizacijom rada i života ženskih umjetnica, aktivistkinja, pionirki, istražičem žensku istoriju i sećanja i njihove interpretacije u istorijskom, multikulturalnom i migrantskom kontekstu. Kao vid razmjeni iskustava organizovaćemo i putujući umetničku izložbu Miraz, koja će obići sve gradove uključene u projekat.

3. Povećanje vidljivosti ženskog nasleđa. Web stranica projekta služiće kao baza podataka o institucijama, organizacijama, inicijativama, umetnicima/cama i stručnjacima i stručnjakinjama iz ove oblasti, i kao platforma za dalji rad i umrežavanje.

Projekt finansira Evropska komisija kroz program IPA.
This project is funded by the European Union.
http://ee.europa.eu/europaid/index_en.htm

Izradu i štampanje mape sufinansirala je fondacija Global Fund for Women.
<http://www.globalfundforwomen.org/>

Žene u crnom - Ženska mirovna grupa feminističko-antimilitaričke orijentacije, od početka svog rada (9. oktobar 1991. godine):

- stvara mreže ženske solidarnosti, mirovne koalicije i saveze protiv svih patrijarhalnih politika kontrole nad ženama, svih vidova etničke homogenizacije, izvan svih državnih, etničkih granica i podela, u cilju prevencije sukoba, rešavanja sukoba putem dijaloga a pre svega podsticanjem aktivnog učešća žena u izgradnji mira, u mirovnim procesima, demilitarizaciji;

- permanentno zahteva suočavanje sa prošlošću, moralnu i političku odgovornost za rat i ratne zločine, putem uličnih akcija, apela, peticija, kampanjama, prisustvom komemoracijama i posećivanjem mesta zločina počinjenih u naše ime i gradi svojim delovanjem feministički pristup pravdi;

- stvara žensku alternativnu istoriju upisivanjem drugih/različitih u istoriju, putem obimnog izdavačkog rada (edicija „Žena za mir“, mnoštvo monografija, mirovnih agenci, kalendar, hrestomatiјe, preko pedeset naslova);

- organizuje permanentnu mirovnu edukaciju putem seminara, radionica, treninga o feminizmu, pacifizmu/antimilitarizmu, nenasilju, interetničko/interkulturnoj solidarnosti, reproduktivnim pravima, alterglobalizaciji;

- zahteva demilitarizaciju i razorenje putem potpunog priznavanja svih vidova prigovora savesti mirovnom edukacijom, kampanjama, akcijama građanske neposlušnosti, itd.

Redakcija lista Žena danas

Olga Alkalaj (Beograd, 1907 – Beograd, 1942) je bila advokatkinja, članica partijske čelije Omladinske sekcije Ženskog pokreta i jedna od prvih članica redakcije Žena danas. Kao gimnazijalka je primljena u Savez komunističke omladine Jugoslavije (SKOJ). Članica Komunističke partije Jugoslavije (KJP) je bila od 1937, a tokom 1941. visoka funkcionerka Mesnog komiteta KJP za Beograd. Uhapšena je 1941, prebačena je u logor na Banjici, a zatim u logor Sajmište. Ugušena je u gasnim kolima u martu 1942. Jedna ulica na Zvezdari nosi njeno ime. 1

Milica Šuvaković (Pakrac, 1912 – Bubanj, 1942) je studirala književnost na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Bila je aktivna u partijskoj čeliji Omladinske sekcije Ženskog pokreta. Jedna je od prvih urednic lista Žena danas. Po zadatu KJP je otišla u Ozren, a zatim Toplički partizanski odred. Uhapšena je u Prokuplju 1942. i odvedena u logor u Nišu pod imenom Jovanka Popović. Streljana je 15. decembra 1942. Jedna ulica u Zemunu nosi njeno ime. 2

Dr Dušica Stefanović (Beograd, 1913 – Banjica, 1941) je studij biologije završila 1936. u Beogradu. Doktorirala je 1940. Kao studentkinja je bila aktivna u Omladinskoj sekciji Ženskog pokreta i Ženi danas. Zbog revolucionarnog rada je hapšena više puta. Po izbijanju ustanka trebalo je da ode u partizane, ali je uhapšena je pre nego što je uspela da izđe od okupiranog Beograda. Odvedena je u logor na Banjici. Streljana je 1941.

Natalija Nataša Jeremić (Moskva, 1913 – Jajinci, 1943) je bila diplomirana pravnica. U SKOJ je primljena kao gimnazijalka. Bila je članica Omladinske sekcije Ženskog pokreta i redakcije lista Žena danas. U KJP je primljena 1941. kada je postala članica Narodnooslobodilačkog fonda VII rejona u Beogradu. Uhapšena je 1942. Isledjana je u Specijalnoj policiji, a zatim je odvedena u logor na Banjici. Streljana je u Jajincima 1943.

Bosa Cvetić (Guča, 1912 – Beograd, 1975) je završila Filozofski fakultet u Beogradu 1935., a iste godine je primljena u KJP. Jedna je od osnivačica Omladinske sekcije Ženskog pokreta i članica redakcije Žena danas. Bila je predstavnica Omladinske sekcije Ženskog pokreta u Jugoslovenskoj ligi žena za mir i slobodu i članica prvog studentskog Mirovнog odbora Beogradskog univerziteta. Kada je 1941. započeo oružani ustank protiv okupatora prešla je u Užice, pa u Valjevski partizanski odred. Učestvovala je u borbama za oslobođenje Beograda i proboru Sremskog fronta. Imala je Partizansku spomenicu 1941. Od 1945. je bila članica Centralnog komiteta KPS. Bila je predsednica Antifašističkog fronta Žena (AFŽ) Srbije (1948-1953), a posle gašenja organizacije (1953) predsednica Saveza ženskih društava Jugoslavije. Bila je članica Centralnog komiteta KPS, članica Savez Federacije i jedna od urednika knjige "Žene Srbije u NOB". Jedna ulica u Beogradu nosi njeno ime. 3

Ženski pokret i Omladinska sekcija Ženskog pokreta

Jovanka Radaković (South Bend, USA, 1912 – Banjica, 1941) je 1936. diplomirala na Filozofskom fakultetu u Beogradu i odmah bila postavljena za asistentkinju sef-a Katedre za srpski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Bila je aktivna u Omladinskoj sekciji Ženskog pokreta. Kao predstavnica Alijanse ženskih pokreta Jugoslavije bila je delegatkinja žena Jugoslavije na Kongresu Međunarodnog ženskog saveza u Kopenhadenu. U Vršac je prešla 1938. gde je radila kao profesorka Gimnazije. Tu se uključila u rad Omladinske sekcije Ženskog pokreta i mesnog partiskog rukovodstva. Po zadatu KJP prešla je u Beograd. Uhapšena je u avgustu 1941. Prebačena je u logor na Banjici. Streljana je 19. septembra 1941. Jedna ulica na Zvezdari nosi njeno ime. 4

Neda Božinović (Topolo, 1917 – Beograd, 2001) se kao studentkinja aktivno uključila u rad Omladinske sekcije Ženskog pokreta, Udrženja studenata Beogradskog univerziteta, Studentskog pravničkog društva, Zadržne omladine Jugoslavije i Udrženja univerzitetskih obrazovanja žena. Članica KJP postala je 1939. a 1941. se uključila u Narodnooslobodilačku borbu. Iz rata je izasla u čin majora Narodnooslobodilačke vojske. Od 1945. do kraja radnog veka 1974. imala je odgovorne funkcije u socijalističkoj Jugoslaviji: organizaciona sekretarka Mesnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije za Beograd, pomoćni ministar rada Federativne Narodne Republike Jugoslavije, sekretarka i podpredsednica Centralnog odbora Saveza boraca Jugoslavije, državna sekretarka za poslove opštih uprave i budžet Saveznog Izvršnog veća (Jugoslavije), poslanica Saveznog veća Savezne skupštine (1958-1963), sudija Ustavnog suda Jugoslavije (1963-1972). Među odlikovanjima koje je dobila su Patrizanska spomenica 1941. i Orden bratstva i jedinstva sa zlatnim vencem. Tokom raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (1990) angažovala se u radu SOS telefona za žene i decu žrtve nasilja, Centru za antiratnu akciju, Ženskom parlamentu, a najviše u radu Žena u crnom.

Dom Vera Blagojević

Mila Dimić (1902 – Beograd, 1942) glumica i književnica biće zapamćena kao upravnica Doma studentkinja (1936-1941), saradnica Omladinske sekcije Ženskog pokreta i lista Žena danas. Bila je članica partijske čelije na Čukarici. Uhapšena je u okupiranom Beogradu, mučena u Specijalnoj policiji gde je i umrla tokom isledovanja. Napisala je: "Price o Zagiji" i "Sile" – dramatizaciju romana Branislava Čosića "Pokošeno polje". Tekstovi su joj objavljeni i u Ženi danas (1936-1941). Posmrtno je odlikovana Ordenom zasluge za narod. Jedna ulica u Rakovici nosi njeno ime. 5

Leoposava Mihajlović Opi (ka) (Kragujevac, 1912 – Banjica, 1943) je bila inženjerka tehnologije. Članica SKOJ-a je postala kao studentkinja u Beogradu. Od 1936. je bila predsednica Udrženja studentkinja Beogradskog univerziteta. Po završetku studija je radila kao inženjerka u fabriki Šećera na Čukarici. Članica KJP je postala pre II svetskog rata. U okupiranom Beogradu je učestvovala u akcijama protiv okupatorske vojske. Uhapšena je 1942, mučena i prebačena u logor na Banjici. Streljana je 1943.

Vera Blagojević (Beograd, 1920 – Klenak, 1942) je članica SKOJ- a postala kao gimnazijalka 1936. U Beograd je došla na studije medicine. Članica KJP je od 1940. Po zadatu KJP 1941. odlazi u Šabac gde je organizovala partiski rad i udarne grupe. Iste godine je izabrana u Okružni komitet KJP za Šabacki okrug. U Podrinjskom partizanskom odredu je bila zadužena za kulturno-prosvetni rad, a na terenu gde je odred delovao i za rad sa ženama i AFŽ. Četnici su je teško bolesnuh uhapsili 1942. Posle mučenja koje je izdržala, ne otkrivi ni jednu informaciju, Vera Blagojević je streljana u selu Klenak. Za narodnu heroju je proglašena 1953. Dom studentkinja u Beogradu, izgrađen 1929. danas nosi njeno ime. 6

KUĆE U BEOGRADU GDE SE ODVIJAO ILEGALNI RAD I GDE SU BORAVILI LIDERI/LIDERKE KJP

Spasenija Cana Babović (Lazarevac, 1907 – Beograd, 1977) je kao radnica postala članica SKOJ-a 1927, a KJP - 1928. Za članicu Centralnog komiteta KJP izabrana je 1940. Jedna je od organizatorki oružanog ustanka protiv okupatora 1941. U Narodnooslobodilačkoj vojsci je obavljala odgovorne političke funkcije. Bila jedna od inicijatorki osnivanja AFŽ-a Jugoslavije u Bosanskom Petrovcu (1942) kada je izabrana za članicu Izvršnog odbora AFŽ-a. Bila je većnica na I i II sasedanju AVNOJ-a (Antifašističko veća narodnog oslobođenja Jugoslavije), a na II sasedanju je izabrana za članicu Predsedništva AVNOJ-a. Jedna je od najpoznatijih liderki AFŽ-a Jugoslavije: podpredsednica Glavnog odbora AFŽ-a Srbije (1945) predsednica Centralnog odbora AFŽ-a Jugoslavije (1945-1948). Obavljala je i druge odgovorne političke dužnosti: ministarka rada Narodne Republike Srbije, ministarka - predsednica Saveta za narodno zdravlje i socijalnu politiku u Vladim Šećeru. Višestruko je odlikovana: Partizanska spomenica 1941, Orden junaka socijalističkog rada, Orden narodnog oslobođenja, Orden narodnog heroja. Umrla je u Beogradu gde je i sahranjena. Jedan trg u Beogradu (Cerak vinogradi) nosi njeno ime.

Vukica Mitrović (Sveti Stefan, 1912 – Banjica, 1941) je u KJP primljena 1933. Bila je angažovana na poslovima pripreme i štampanja lista Komunist. Uhapšena je 1935. i mučena u zloglasnom beogradskom zatvoru, Glavnici. Kao članica uprave Sindikata tečkalista u Beogradu bila je jedna od organizatora štrajkova 1936, 1937 i 1939. Za sekretarku Mesnog komiteta KJP za Beograd i članicu Pokrajinskog komiteta KJP za Srbiju izabrana je 1937. Na V. konferenciji KJP (1940) izabrana je za članicu Sekretarijata Pokrajinskog komiteta KJP za Srbiju. Jedna je od organizatorki martovskih demonstracija protiv Vlade Cvetković-Maček 1941. Posle okupacije Jugoslavije organizovala je uspešne diverzantske akcije u Beogradu. Uhapšena je posle ranjanja u oružanoj borbi sa policijom. Izdržala je strašnu torturu, a da nikog nije odala. Osudena je na smrt i streljanja. Za narodnu heroju je proglašena 1945. Danas njeno ime nose ulica u Vračaru i Kulturno umetničko društvo osnovano 1952. u Beogradu. 7

Mitra Mitrović (Užička Požega, 1912 – Beograd, 2001) je kao studentkinja Filozofskog fakulteta u Beogradu aktivno učestvovala u akcijama KJP. Pošto je diplomirala zapos

BEOGRAD IZ ŽENSKOG UGLA

Komunistkinje, skojevke i narodne herojke

